

OBNOVA DOMU AKO ÚČINNÁ OBRANA PRED NÁRASTOM CENY ZEMNÉHO PLYNU

ŠTÚDIA

NOVEMBER 2023

WWW.BPB.SK

ZHRNUTIE

Problém extrémneho nárastu cien energií v roku 2022 sa slovenská vláda rozhodla riešiť celoplošným zastropovaním cien pre odberateľov, v prípade domácností, s takmer najnižším nárastom cien v EÚ (viď. graf 1 a 2). Zdraženie energií (rozdiel medzi cenou stropu a cenou, za ktorú dodávateľ energiu na trhu nakupoval), ktoré sa vďaka stropom nepremietne do cien pre odoberateľov, financuje štát z verejného rozpočtu. Ministerstvo hospodárstva predpokladá ročné náklady na zastropovanie cien energií pre domácnosti na úrovni 1,5 mld. eur (približne 1,08 mld. € na zemný plyn a 0,42 mld. € na teplo). Obe kompenzácie sú financované z rozpočtovej kapitoly Ministerstva hospodárstva SR. Pri súčasnom stave verejných financií, teda predpokladanom deficite v roku 2024 na úrovni -5,6 % HDP (-6,7 mld. €)¹ a prísľube vlády konsolidácie na úrovni 0,5 % HDP (teda cca 0,6 mld. €), je pokračovanie cenových stropov na tejto úrovni výrazne drahou politikou.

Z pohľadu cien energií na rok 2024, ÚRSO SR upozorňuje, že pri absencii mimoriadnych opatrení štátu (teda pokračovaniu cenových stropov) by koncové ceny elektriny pre domácnosti na rok 2024 mohli vzrásť v priemere o 81 % pri súčasných úrovniach trhových cien a v prípade zemného plynu v priemere o 110 %. Podľa zverejnených cenníkov dodávateľov plynu na rok 2024 by koncová cena zemného plynu pre domácnosti vrástla bez zásahov štátu o viac ako 120 %. Cena za výrobu elektrickej energie by mala byť však takmer rovnaká ako v roku 2023 vďaka zmluve so Slovenskými elektrárňami. Z dôvodu nárastu v rámci ostatných poplatkov, ktoré nemá plne štát v rukách, odhaduje MH SR nárast na rok 2024 o približne 20 %. Kľúčovým faktorom teda bude rozsah opatrení na rok 2024, ktoré nová vláda zvolí v rámci cien zemného plynu pre domácnosti.

Vďaka cenovým stropom zdražiel zemný plyn domácnostiam tento rok (2023) len o zhruba 16 % a elektrina len o 2,5 % (viď kapitola 1). Absencia čo i len malého cenového impulzu však nemotivuje domácnosti realizovať opatrenia na zníženie spotreby energií. Konzervovanie rovnakej úrovne dopytu po energiách nevytvára predpoklady pre tlak na znižovanie ceny energií a problém vyšších cien energií sa len odsúva. Dlhodobé cenové stropy prakticky dotujú spotrebu a pri potrebe konsolidácie verejného rozpočtu sú v takejto miere do budúcnosti neudržateľné.

Z pohľadu spotreby zemného plynu je pritom sektor budov kľúčový. Najväčší podiel na spotrebe plynných palív na Slovensku majú budovy s podielom 57 percent². Zemným plynom vykuruje priamo takmer 900 000 domácností (60 % domácností v rodinných a 22

¹ Viac informácií na: <https://www.rrz.sk/rozpocetovy-semafor-2023-10/>

² Platforma Budovy pre budúcnosť, *Sektor budov ako kľúčový prvok v znižovaní závislosti na zemnom plyne*, dostupné na: <https://bpb.sk/studie/sektor-budov-ako-klucovy-prvok-v-znizovan-i-zavislosti-na-ruskom-plyne/>

% v bytových domov)³. Väčšinu budov na Slovensku možno považovať za energeticky neefektívnu, v ktorých je veľká časť energie spotrebovaná zbytočne (len 20 % starších rodinných domov a 60 % bytových domov je plne zateplená). Potenciál na zvýšenie energetickej efektívnosti (a ňou dosiahnutej úspory energie) je z pomedzi všetkých sektorov najvýznamnejší práve v budovách. Jednorazové investície do úsporných opatrení (ako je zateplenie, výmena okien, modernizácia vykurovania atď.) zabezpečujú kontinuálne zníženie spotreby energií a výdavkov na energie každý ďalší rok, zatiaľ čo náklady na cenové stropy predstavujú každoročný výdavok pre štátny rozpočet.

V programovom vyhlásení vlády SR 2024 – 2027 (viď. kapitola 4) vláda navrhuje aj naďalej uplatniť komplexný a efektívny systém kompenzácií cien elektrickej energie, zemného plynu a tepla pre domácnosti a ostatných zraniteľných odberateľov. Avšak jednou z priorit Vlády, aj vzhľadom na rast cien energií a ďalších nákladov domácností, má byť akcelerácia a prehĺbenie miery obnovy bytových domov s použitím nových stimulačných prvkov. V oblasti zvyšovania efektívnosti individuálnych systémov výroby tepla si vláda kladie za cieľ vytvoriť podmienky pre zvýšenie dostupnosti, zjednodušenie a zásadné rozšírenie možností podpory komplexnej obnovy rodinných domov pre nízko príjmové domácnosti.

OBNOVA DOMU AKO ÚČINNÁ OBRANA PRED PLNÝM NÁRASTOM CIEN ZEMNÉHO PLYNU

Jedným z cieľov tejto štúdie bolo namodelovať možný nárast alebo pokles nákladov na energiu domácností pri rôznych úrovniach nárastu cien energií a pri dosiahnutí rôznych úrovní zníženia spotreby energie pomocou rozličného rozsahu obnovy budovy.

Použitý bol modelový rodinný dom, ktorý predstavuje priemerný starší rodinný dom zväčša v pôvodnom stave (viď. tabuľku 5), ktorý používa zemný plyn na vykurovanie a prípravu teplej vody. V rámci nákladov bolo uvažované len so zemným plynom. Z výsledkov (viď. tabuľku 9) je zrejmé, že bez cenových stropov (teda pri plnom premietnutí trhových cien zemného plynu) by náklady vzrástli zo 155 na 341 € (o spomínaných cca 120 %). Realizácia základnej obnovy (zateplenie strechy a výmena okien) by zároveň zabezpečila, že pri náraste ceny zemného plynu o 30 % by domácnosť vôbec nepocítila nárast svojich nákladov na zemný plyn. Pri plnom premietnutí trhovej ceny by mesačné náklady vzrástli o 66 % (o 102 €).

Vďaka realizácii komplexnej obnovy (úspora 72 %) by sa mesačné platby za zemný plyn pri plnom premietnutí trhových cien dokonca znížili o 52 € na 103 € mesačne. Pri stredne rozsiahlej obnove, pri ktorej by došlo len k výmene okien a zatepleniu fasády, by náklady

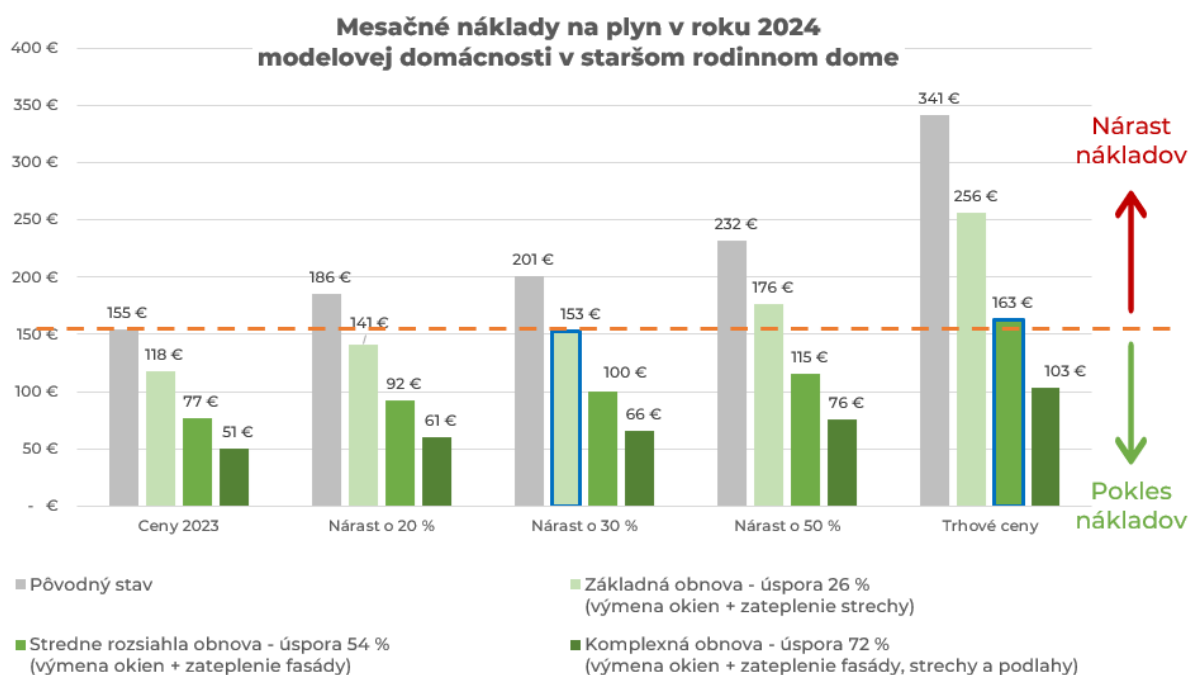
---

³ Platforma Budovy pre budúcnosť, *Čo vieme o sektore rodinných domov na Slovensku?*, dostupné na: <https://bpb.sk/studie/co-vieme-o-sektore-rodinnych-domov-na-slovensku/>

ostali nezmenené. Ďalšou možnosťou by bola výmena pôvodného zdroja na zemný plyn za iný zdroj (napr. tepelné čerpadlo), ktorý by dokázal náklady taktiež výrazne znížiť. Pre účel tejto štúdie však s takýmto variantom nebolo uvažované z dôvodu komplexnosti výpočtov pri zmene energonosičov a ich rozdielnym scenárom nárastu ceny.

	Mesačné náklady domácnosti na zemný plyn v staršom rodinnom dome <i>Nárast / pokles</i>			
Scenár nárastu ceny zemného plynu	Pôvodný stav	Základná obnova (úspora 26 %)	Stredne rozsiahla obnova (úspora 54 %)	Komplexná obnova (úspora 72 %)
S0 - ceny 2023	155 € 0 €	141 € - 37 € (-24 %)	77 € - 78 € (-50 %)	51 € - 104 € (-67 %)
Nárast o 30 %	201 € +46 € (+30 %)	153 € - 2 € (-1 %)	100 € - 55 € (-35 %)	66 € - 89 € (-57 %)
Trhové ceny (nárast o 121 %)	341 € + 186 € (+121 %)	256 € + 102 € (+66 %)	163 € + 8 € (+5 %)	103 € - 52 € (-33 %)

Tieto výsledky znázorňuje aj nasledujúci graf:

AKO LEPŠIE VYUŽIŤ 1,5 MILIARDY EUR (NÁKLADY NA CENOVÉ STROPY)

Cenové stropy prakticky dotujú spotrebu energie, o ktorej vieme, že ňou vďaka energeticky nehospodárnym budovám vo veľkej miere len zbytočne plytváme. Financujeme nimi teda nadspotrebu, ktorú by sme nepotrebovali, keby sme v našich domácnostiach znížili zbytočné tepelné straty. Výhodou je, že takéto jednorazové investície zabezpečujú kontinuálne zníženie spotreby energií a výdavkov na energie

každý ďalší rok, zatiaľ čo náklady na cenové stropy predstavujú každoročný výdavok pre štátny rozpočet.

Aj napriek tomu, že je z kapacitných dôvodov nereálne použiť na obnovu domov behom jedného roka celý rozsah finančných prostriedkov použitých na cenové stropy, pre ilustráciu je vhodné namodelovať aj túto variantu. Pokiaľ by sme uvažovali s prostriedkami na úrovni nákladov na zastropovanie len zemného plynu (1,08 mld. eur), bolo by možné podporiť základnú obnovu (zateplenie strechy a výmena okien) pri 75 % intenzite podpory takmer 150 000 domácnostiam. Vďaka takejto úspore by tieto domácnosti nepocítili na svojich nákladoch 30% nárast cien zemného plynu. Štát by na takejto domácnosti ušetril na cenových stropoch 570 eur ročne. Pri započítaní všetkých 150 000 domácností by to bolo 84 mil. eur ročne (pri cenových stropoch na úrovni 2023). Dopad na HDP by bol na úrovni 1,87 mld. eur, príjmy do verejného rozpočtu (dane, odvody, atď.) z takýchto investícií by predstavovali takmer 320 mil. eur. Takáto investícia by zároveň podporila 42 000 pracovných miest (viď. tabuľka 14).

V prípade ak by sa cenové stropy uvoľnili v rozsahu, pri ktorom by cena zemného plynu vzrástla o 30 %, štát by ušetril 320 mil. € na cenových stropoch za zemný plyn pre domácnosti. Pokiaľ by sa tieto prostriedky investovali do rodinných domov, bolo by možné podporiť základnú obnovu 43 000 domácnostiam. Štát by vďaka tomu ušetril na cenových stropoch 25 mil. € a do verejného rozpočtu by táto investícia priniesla ďalších 91 mil. €.

Celková podpora štátu (75 % intenzita podpory)	1 080 mil. eur	320 mil. €
Počet podporených domácností (základná obnova – úspora 26 %)	147 000	43 000
Ročná úspora na cenových stropoch	84 mil. eur	25 mil. €
Prínosy do verejného rozpočtu	320 mil. eur	91 mil. €
Dopad na HDP	1 870 mil. €	555 mil. €
Podporených pracovných miest	42 000	12 000

Táto politika má okrem hlavných a sekundárnych ekonomických prínosov taktiež ďalšie nepriame prínosy a benefity. Podpora úsporných riešení pomáha domácnostiam dlhodobo a znižuje ich náklady na energie kontinuálne každý ďalší rok. Obnova rodinných domov má zároveň viacero prínosov v oblasti znižovania energetickej chudoby, znečistenia ovzdušia či výskytu zdravotných problémov spôsobených zlým technickým

stavom budovy (viď. kapitola 5.4). Podpora zachovania spotreby zároveň ide proti záväzkom v oblasti znižovania spotreby plynu, produkcie skleníkových plynov či emisií prachových častíc, ktoré znečisťujú naše ovzdušie.

AKÉ SÚ MOŽNOSTI UVOLŇOVANIA CENOVÝCH STROPOV

Cenové stropy, ktoré zaviedla bývalá vláda sú účinné len na rok 2023 a je preto úlohou novej vlády rozhodnúť aké riešenia pre rok 2024 zvolíť. Vieme, že v prípade zemného plynu by bez žiadnych stropov cena vzrástla približne dvojnásobne. Úradnícka vláda pripravila pre novú vládu zoznam viacerých alternatívnych riešení, ktoré by mohla nová vláda využiť. Ich odporúčaným riešením je naďalej použiť plošné cenové stropy s miernym uvoľnením, pri ktorých by cena zemného plynu vzrástla o 20 % (viď. kapitolu 3). Alternatívnym riešením je preferovať adresnú pomoc, pri ktorej by zraniteľné domácnosti pocítili nárast cien zemného plynu v najnižšej miere.

Z výpočtov v tejto štúdii je však zrejmé, že nárast ceny zemného plynu o 30 % by domácnosť pri čiastočnej obnove nepocítila vôbec a pri rozsiahlejšej obnove by nepocítila ani plné premietnutie trhových cien (teda nárast o približne 120 %). Aj napriek tomu, že v teoretickej rovine je možné cenové stropy zastaviť jednorazovo už od roku 2024, v kontexte reálnych politických možností, sociálnej kondície obyvateľstva a prísľubov novej vlády SR je pravdepodobnejšie pristúpiť k postupnému uvoľňovaniu. Vhodným riešením je použiť kombináciu adresnej pomoci v rámci cenových stropov (napr. nárast u zraniteľných domácností o 20 % a u zvyšných domácností o 30 % a viac) a masívnejšej podpory obnovy rodinných a bytových domov, ktorej výsledkom je zníženie spotreby energie. Takéto riešenie je zároveň plne v súlade s programovým vyhlásením vlády.

Obsah

ZHRNUTIE	1
1. Vývoj cien energií v roku 2023 a predpoklad na rok 2024	7
2. Náklady na kompenzácie cien plynu a tepla pre domácnosti v roku 2023	9
3. Návrhy riešení úradnickej vlády vysokých cien energií na rok 2024	10
4. Priority v Programovom vyhlásení vlády SR 2023 – 2027	11
5. Výpočet dopadov zvýšenia cien plynu a realizácie úsporných opatrení na domácnosť v staršom rodinnom dome	12
5.1 Potenciál úspory energie vďaka úsporným opatreniam	12
5.2 Náklady na energie modelového domu	14
5.3 Náklady na úsporné opatrenia a ich návratnosť	16
5.4 Náklady a možná úspora na zastropovanie ceny plynu	17
7. Alternatívne využitie verejných prostriedkov, ktoré boli použité na cenové stropy	19
8. Makroekonomické prínosy	21
ZÁVER	24

1. Vývoj cien energií v roku 2023 a predpoklad na rok 2024

Trhové ceny energií začali narastať v polovici roku 2021, pričom rapidný nárast zaznamenali prevažne v druhom a treťom štvrtroku 2022. Doterajší extrémny vrchol zaznamenali v auguste 2022, následne od tohto vrcholu poklesli, no súčasná trhovú úroveň je stále vyššia než ceny pred krízou.

Ceny energií pre slovenské domácnosti v roku 2022 neovplyvňoval vývoj trhov (na rozdiel od iných krajín EÚ; pozri graf 1), nakoľko na Slovensku domácnosti patria medzi odoberateľov s regulovanými cenami energií, ktoré boli zároveň prevažne ovplyvnené mimoriadnymi opatreniami štátu, teda cenovými stropmi.

Ako uvádza ÚRSO⁴, dané opatrenia z veľkej miery minimalizovali dopady energetickej krízy na domácnosti v roku 2023, pričom mali jedny z najnižších cien energií v EÚ. Nárast ceny elektriny bol podľa ÚRSO pre priemernú domácnosť v SR v roku 2023 necelé 3 % oproti roku 2022 a v prípade zemného plynu o cca 16 % oproti roku 2022.

Tab. 1 – Odhad nárastu priemernej ceny energie pre domácnosti bez a s cenovými stropmi (Zdroj údajov: ÚRSO SR)

Odhad priemernej ceny energie pre domácnosti (vrátane DPH)	2022	2023			
		Cena bez „vládneho zastropovania“		Cena vďaka „vládnemu zastropovaniu“	
	Cena [€/MWh]	Cena [€/MWh]	Nárast [%]	Cena [€/MWh]	Nárast [%]
Koncová cena elektriny	189,89	261,08	37,49 %	194,94	2,66 %
Koncová cena zemného plynu	51,43	152,56	152,56 %	59,65	15,98 %

V porovnaní s ostatnými členskými krajinami EÚ bol nárast ceny zemného plynu tretí najnižší a oproti priemernému nárastu medzi krajinami EÚ bol o 45 % nižší (viď. graf č. 1).

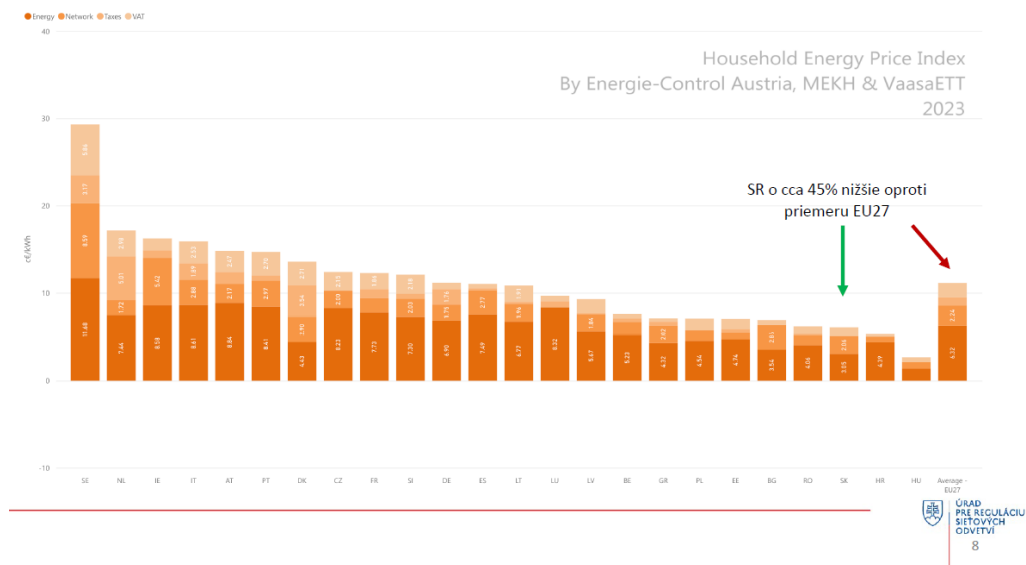
Na grafe č.2 je zároveň znázornený vývoj cien zemného plynu pre domácnosti na Slovensku a v okolitých krajinách. Domácnosti v Českej republike, Rakúsku či Nemecku pocítili nárast trhových cien už minulý rok (rok 2022), zatiaľ čo slovenské domácnosti „zachránili“ regulované ceny energií. Zvýšený záujem o úsporné opatrenia, ako aj o zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie (napr. fotovoltika, tepelné čerpadlo, atď.) bol vyvolaný len obavou zo zvýšených cien, poprípade dostupnosti zemného plynu, a nie reálnym nárastom cien zemného plynu. Je preto pravdepodobné (pri prihladení na

⁴ Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, *Vývoj cien elektriny a plynu v roku 2023 a odhad na rok 2024 so zameraním na domácnosti*, dostupné na: https://www.urso.gov.sk/data/files/625_odhad-vyvoja-regulovanych-cien-energi-2024-28072023.pdf

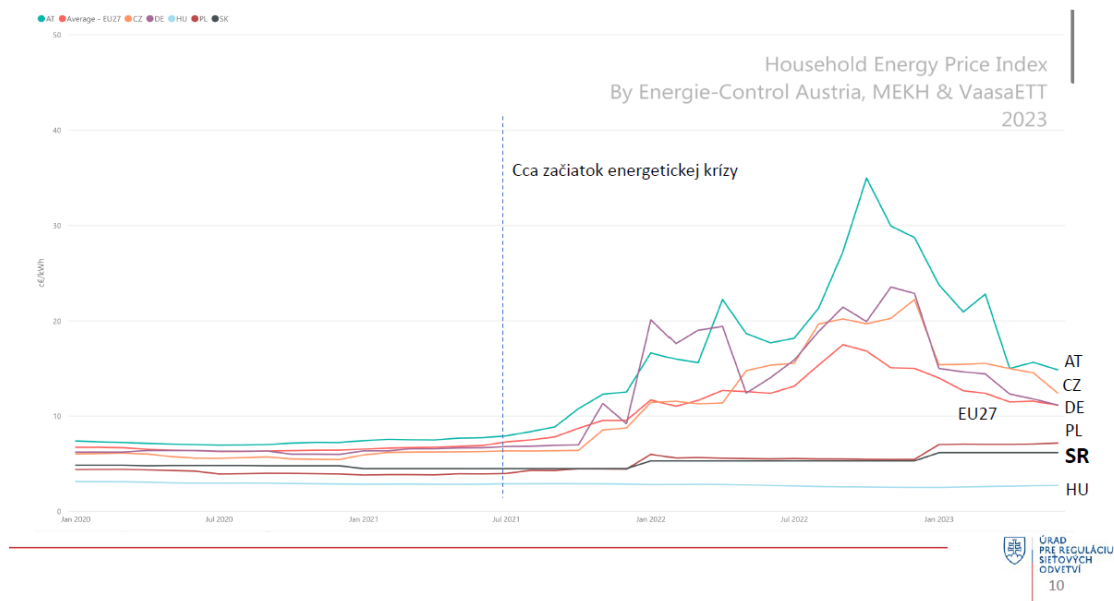

zmenu kúpyschopnosti domácností), že záujem o úsporné opatrenia sa pri zjemňovaní cenových stropov výrazne neklesne, priam naopak.

Graf 1 - Porovnanie cien zemného plynu pre domácnosti v EÚ v júni 2023 (Zdroj: ÚRSO SR)

Graf 2 - Vývoj cien zemného plynu pre domácnosti v SR a vybraných krajinách EÚ v 2020 – 2023 (Zdroj: ÚRSO SR)

Predpoklad na rok 2024

Z pohľadu cien energií na rok 2024, ÚRSO SR upozorňuje, že pri absencii mimoriadnych opatrení štátu by koncové ceny elektriny pre domácnosti na rok 2024 mohli vzrásť v priemere o 81 % pri súčasných úrovniach trhových cien a v prípade zemného plynu mohli vzrásť v priemere o 110 % pri súčasných úrovniach trhových cien.

Podľa ÚRSO a Ministerstva hospodárstva SR by v prípade elektrickej energie mali byť domácnosti z veľkej časti ochránené aj v roku 2024 vďaka rozhodnutiu o všeobecnom

hospodárskom záujme. Cena za výrobu elektrickej energie by mala byť rovnaká ako v roku 2023, avšak z dôvodu nárastu v rámci ostatných poplatkov, ktoré nemá štát plne v rukách, odhaduje MH SR nárast na rok 2024 o približne 20 %.

Predpoklad ceny zemného plynu na rok 2024 je možné odvodiť zo zverejnených cenníkov za dodávku zemného plynu pre domácnosti, ktoré zverejnili dodávateľia energií. Je však nutné podotknúť, že tieto cenníky (zatiaľ) uvažujú s vývojom cien bez vládnych opatrení. Dá sa teda minimálne predpokladať, že v prípade ak by vláda nezrealizovala žiadne opatrenia na rok 2024 pri zemnom plyne, ceny by mohli narásť nasledovne:

Tab. 2 - Celková regulovaná cena za dodávku plynu pre zraniteľných odberateľov kategórie domácnosť v tarife D3 (t. j. 18 173 kWh do 42 760 kWh) s DPH od dodávateľa SPP a. s.⁵

	Cenník na rok 2023	Cenník na rok 2024
Fixná mesačná sadzba celkom (FMSO+FMSD) (euro/mesiac)	10,97 € / mesiac	12,35 € / mesiac
Sadzba za odobratý plyn celkom (SOPO+SOPD+SOPP) (euro/kWh)	0,04807 € / kWh	0,10999 € / kWh

V prípade absencie vládnych opatrení by v takomto prípade cena zemného plynu pre domácnosti vzrástla o približne 120 percent. Kľúčovým faktorom bude teda rozsah opatrení na rok 2024, ktoré nová vláda zvolí v rámci cien zemného plynu pre domácnosti.

2. Náklady na kompenzácie cien zemného plynu a tepla pre domácnosti v roku 2023

S cieľom ochrániť domácnosti pred vysokým nárastom trhovými cenami energií sa rozhodla Vláda SR stanoviť cenové stropy pre dodávateľov zemného plynu a tepla do domácností Nariadením vlády SR č. 19/2023 Z. z. a Nariadením vlády SR č. 464/2022 Z. z.

Rozdiel medzi cenou, za ktorú danú komoditu nakupovali dodávateľia a cenou, za ktorú ju mohli predávať koncovým odberateľom stanovenou cenovým stropom, sa vláda rozhodla zaplatiť z verejných zdrojov pomocou dvoch kompenzačných mechanizmov pre dodávateľov zemného plynu a tepla do domácností. Nárasty cien energií sa tým pádom nepremietli do cien zemného plynu a tepla koncových odberateľov, teda domácností,

⁵ Dostupné na: <https://www.spp.sk/domacnosti/plyn/plyn-pre-domacnosti/ostatne-informacie-a-dokumenty-na-stiahnutie/#cennik>

ale boli zaplatené zo spoločných prostriedkov štátneho rozpočtu. Obe dotácie sú poskytované z rozpočtovej kapitoly Ministerstva hospodárstva SR (MH SR).

V rámci kompenzácií cien zemného plynu pre domácnosti zriadilo MH SR kompenzačný mechanizmus⁶, pomocou ktorého sa uhrádza kompenzácia pre dodávateľov zemného plynu pre domácnosti. Ministerstvo uhrádza dodávateľom zemného plynu kompenzáciu vo výške rozdielu medzi cenou za dodávkou zemného plynu podľa rozhodnutia Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) na rok 2023 a hodnotou určenou Nariadením vlády.

V rámci kompenzácií cien tepla pre bytové objekty vyhlásilo MH SR výzvu⁷ na dotácie na pokrytie dodatočných nákladov na teplo, ktorá sa vzťahuje na dodávku tepla pre bytové objekty (bytové a rodinné domy) počas roka 2023. Jej cieľom je poskytnúť dotáciu dodávateľovi tepla na pokrytie dodatočných nákladov z rozdielu medzi cenou tepla schválenou alebo určenou Úradom pre reguláciu sieťových odvetví a cenou tepla, ktorú určila vláda nariadením vlády.

Nasledujúca tabuľka uvádza sumy, ktoré boli uhradené dodávateľom zemného plynu a tepla v období prvých troch štvrtrokov roku 2023.

Tab. 3 - Výška uhradených kompenzácií cien zemného plynu a tepla v období Q1-Q3 2023

Názov	Suma
Kompenzácie cien zemného plynu za domácnosti	810 547 178,80 €
Dotácie na pokrytie dodatočných nákladov na teplo ⁸	310 501 854,32 €
Spolu	1 121 049 033,12 €

Podľa predpokladov⁹ Ministerstva hospodárstva SR by náklady na cenové stropy pre domácnosti mohli dosiahnuť výšku 1,5 mld. eur za celý rok 2023.

3. Návrh riešení úradníckej vlády na rok 2024

Cenové stropy, ktoré zaviedla vláda sú účinné len na rok 2023 a je preto úlohou novej vlády rozhodnúť aké riešenia pre rok 2024 zvolíť. Na základe vývoja cien energií počas roka 2023 a odhadu na rok 2024 je zrejmé, že trhové ceny energií síce významne klesli

⁶ Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/energetika/vyplatene-energiodotacie-a-kompenzacie/vyplatene-ziadosti-o-kompenzacie-cien-plynu-za-domacnosti?csrt=17744191654021254470>

⁷ Výzva je dostupná na: <https://www.mhsr.sk/energetika/vyplatene-energiodotacie-a-kompenzacie/vyplatene-ziadosti-o-kompenzacie-za-teplo?csrt=17744191654021254470>

⁸ MH SR, *Zoznam vyplatených kompenzácií na teplo*, (10.10.2023) dostupné na: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/1UmQLkky.pdf?csrt=17744191654021254470>

⁹ Viac informácií na: <https://e.dennikn.sk/3637420/specialna-edicia-odorovho-lega-ukazuje-ako-mozu-zdrazit-energie/>

oproti extrémnym vrcholom v roku 2022, avšak je možné očakávať, že budú stále vyššie než ceny pred krízou.

V prípade zemného plynu by pri nezavedení žiadnych opatrení štátu (teda napríklad ďalších cenových stropov) mohli koncové ceny zemného plynu pre domácnosti na rok 2024 vzrásť v priemere o 120 %. Pri cene elektrickej energie pri mali byť domácnosti ochránené aj na rok 2024.

Ministerstvo hospodárstva SR preto počas úradnickej vlády pripravilo zoznam viacerých alternatívnych riešení, ktoré by mohla nová vláda využiť.

Tab. 4 – Návrh riešení úradnickej vlády

Scenár	Popis scenára	Predpokladané náklady na rozpočet	Nárast cien zemného plynu pre domácnosti
1	Žiadne vládne opatrenia	0 €	+ 110 %
2	Plošná pomoc všetkým, v rámci ktorej vzrastú koncové ceny zemného plynu a elektriny najviac o 20 % a cena tepla najviac o 20 € / MWh	920 mil. €	+ 20 %
3	Zastropovanie ceny zemného plynu do 80 % spotreby z roku 2021	793 mil. €	Prvých 80 % o 20 % Zvyšných 20 % o 110 % (Pri rovnakej spotrebe nárast o 38 %)
4	Zastropovanie cien na úrovni ako v roku 2023	1 500 mil. €	0 %
5	Vyššia pomoc pre zraniteľné skupiny	N/A	N/A

4. Priority v Programovom vyhlásení vlády SR 2023 – 2027

Nová vláda Slovenskej republiky načrtla viacero svojich priorít a zámerov v Programovom vyhlásení vlády SR 2023 -2027¹⁰. V rámci jednotlivých kapitol predostrela riešenia aj priority v oblasti energetickej politiky, a taktiež v oblasti zvyšovania energetickej efektívnosti budov. Nasledujúce odstavce sumarizujú kľúčové oblasti z dokumentu.

V oblasti cien energií navrhuje vláda aj naďalej **uplatniť komplexný a efektívny systém kompenzácií cien elektrickej energie, zemného plynu a tepla pre domácnosti a ostatných**

¹⁰ Dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28969/1>

zraniteľných odberateľov. Zároveň plánuje pristúpiť k jednoznačnej legislatívnej úprave energeticky zraniteľných odberateľov za účelom osobitnej a adresnej pomoci pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva a podnikov. Rovnako tak plánuje využiť všetky dostupné a efektívne nástroje pre zníženie poplatkov, ktoré vstupujú do koncových cien elektrickej energie, zemného plynu a tepla.

Avšak jednou z priorít Vlády, aj vzhľadom na rast cien energií a ďalších nákladov domácností, bude akcelerácia a prehĺbenie miery obnovy bytových domov s použitím nových stimulačných prvkov.

Vláda považuje za vážny problém predpokladaný nedostatok dostupných zdrojov energie za prijateľné ceny spojený s globálnym otepľovaním. Najlacnejším spôsobom riešenia nedostatku energie je podľa nej zlepšenie využívania energie – zvýšenie energetickej efektívnosti. Podľa programového vyhlásenia bude pre vládu preto prioritou zvyšovanie energetickej efektívnosti a energetických úspor, a preto sa zameria na podporu a implementáciu najmodernejších spôsobov manažovania a riadenia spotreby energií v domácnostiach a u zamestnávateľov a pozornosť bude venovať aj energetickej efektívnosti budov a spotrebičov.

V oblasti energetiky sa vláda rámcovo sústreďí okrem iného na udržateľnú cenovú dostupnosť energií pri zachovaní konkurencieschopnosti podnikateľského prostredia v tomto sektore.

Vláda si taktiež uvedomuje, že Slovensko je jednou z najplynofikovanejších krajín v Európe, a preto chce motivovať domácnosti a podniky k efektívnej spotrebe.

V oblasti zvyšovania efektívnosti individuálnych systémov výroby tepla si vláda kladie za cieľ vytvoriť podmienky pre zvýšenie dostupnosti, zjednodušenie a zásadné rozšírenie možností podpory komplexnej obnovy rodinných domov pre nízko príjmové domácnosti.

5. Výpočet dopadov zvýšenia cien zemného plynu a realizácie úsporných opatrení na domácnosť v staršom rodinnom dome

5.1 Potenciál úspory energie vďaka úsporným opatreniam

Pre vyčíslenie dopadov zvýšených cien energií a možnej úspory vďaka úsporným opatreniam, ktoré je možné realizovať na budovách, je použitý modelový príklad referenčného rodinného domu.

V modelovom referenčnom príklade je zvolený dvojpodlažný rodinný dom postavený približne pred 35 rokmi. Obvodový plášť a strešný plášť sú ešte v pôvodnom stave a ešte neboli zatepľované. Okná sú pôvodné. Dom je vykurovaný plynovým kotlom s účinnosťou

na úrovni 89 percent. Celková podlahová plocha domu je 132 m². V dome žije štvorčlenná domácnosť.

V rámci navrhovaných variantov je uvažované s výmenou okien, zateplením stropu, zateplením fasády a zateplením stropu pivnice (t. j. postupne celej obálky budovy).

Tab. 5 - Parametre referenčného rodinného domu

Údaj	Hodnota
Rok výstavby	1987
Počet podlaží	2 nadzemné podlažia, 1 podzemné nevykurované podlažie
Celková podlahová plocha	131,80 m ²
Plocha obvodového plášťa	181,20 m ²
Plocha strechy	65,88 m ²
Plocha podlahy nad suterénom	65,88 m ²
Plocha výplňových konštrukcií	26,23 m ²
Obvodový plášť	Pôvodný nezateplený, Pórobetónové tvárnice, U=0,89 W/(m ² .K)
Strešný plášť	Pôvodný: U = 0,89 W/(m ² .K)
Strop nad suterénom	Pôvodný, U = 1,75 W/(m ² .K)
Okná	Pôvodné okná U = 2,7 W/(m ² .K)
Zdroj energie	Plynový kotol; r. výroby 1984 – 1992, účinnosť 89 %

Tab. 6 – Návrh realizovaných opatrení v rámci štyroch variantov

Varianty	Realizované opatrenia			
	Vymenené okná U = 0,85 W/(m ² .K)	Zateplená strecha U = 0,15 W/(m ² .K)	Zateplená fasáda U = 0,15 W/(m ² .K)	Zateplený strop pivnice U = 0,25 W/(m ² .K)
V0	X	X	X	X
V1	✓	✓	X	X
V2	✓	X	✓	X
V3	✓	✓	✓	✓

Tab. 7 – Spotreba energie (zemného plynu) na vykurovanie prípravu teplej vody (TV) v jednotlivých variantoch

	V0	V1	V2	V3
Spotreba na vykurovanie	33 720 kWh/rok	24 480 kWh/rok	14 300 kWh/rok	7 756 kWh/rok
Spotreba na TV	2 140 kWh/rok	2 140 kWh/rok	2 140 kWh/rok	2 140 kWh/rok
Celková spotreba	35 860 kWh/rok	26 620 kWh/rok	16 440 kWh/rok	9 896 kWh/rok
Úspora	-	26 %	54 %	72 %

5.2 Náklady na energie modelového domu

Pre výpočet nákladov na zemný plyn modelovej domácnosti bolo uvažované so šiestimi scenármi vývoja ceny zemného plynu na rok 2024. Pre porovnanie bolo uvažované taktiež so scenárom S0, pri ktorom sa uvažovalo s cenami na úrovni roku 2023, teda bez žiadneho nárastu v roku 2024. Bolo uvažované s cenami za dodávku zemného plynu pre domácnosti v tarife D3 od spoločnosti SPP a.s. (viď. tabuľku 2).

Tab. 8 – Scenáre nárastu ceny zemného plynu na rok 2024

Scenár	Nárast koncovej ceny zemného plynu oproti 2023
S0	0 % (ceny na úrovni 2023)
S1	20 %
S2	30 %
S3	50 %
S4	80 %
S5	cca 120 % (trhové ceny)

Nasledujúca tabuľka sumarizuje mesačné náklady na vykurovanie a prípravu TV zemným plynom modelovej domácnosti a ich nominálny a percentuálny nárast či pokles pri rôznych scenároch nárastu koncovej ceny za zemný plyn a rôznych variantoch úsporných opatrení.

Tab. 9 – Mesačné náklady na vykurovanie a prípravu TV zemným plynom a ich nominálny a percentuálny nárast / pokles pri rôznych scenároch nárastu koncovej ceny za zemný plyn a rôznych variantoch úsporných opatrení.

Scenáre nárastu ceny zemného plynu	Varianty obnovy							
	V0 (pôvodný stav)		V1 (úspora 26 %)		V2 (úspora 54 %)		V3 (úspora 72 %)	
	Mesačné náklady	Nárast / pokles [€ (%)]	Mesačné náklady	Nárast / pokles [€ (%)]	Mesačné náklady	Nárast / pokles [€ (%)]	Mesačné náklady	Nárast / pokles [€ (%)]
S0 – strop. ceny	155 €	0 €	118 €	- 37 € (- 24 %)	77 €	- 78 € (- 50 %)	51 €	- 104 € (- 67 %)
S1 (+20 %)	186 €	+ 31 € (+ 20 %)	141 €	- 13 € (- 9 %)	92 €	- 62 € (- 40 %)	61 €	- 94 € (- 61 %)
S2 (+30 %)	201 €	+ 46 € (+ 30 %)	153 €	- 2 € (- 1 %)	100 €	- 55 € (- 35 %)	66 €	- 89 € (- 57 %)
S3 (+50 %)	232 €	+ 77 € (+ 50 %)	176 €	22 € (+ 14 %)	115 €	- 39 € (- 25 %)	76 €	- 79 € (- 51 %)
S4 (+80 %)	278 €	+ 124 € (+ 80 %)	212 €	57 € (+ 37 %)	138 €	- 16 € (- 11 %)	91 €	- 64 € (- 41 %)
S5 (+121 %)	341 €	+ 186 € (+ 121 %)	256 €	102 € (+ 66 %)	163 €	+ 8 € (+ 5 %)	103 €	- 52 € (- 33 %)

Z výpočtov je zrejmé, že v prípade žiadneho realizovaného úsporného opatrenia na dome by mesačné platby za zemný plyn modelovej domácnosti pri plnom premietnutí trhových cien vzrástli približne o 186 € (teda o 121 %) na 341 eur mesačne.

Pri realizácii úsporných opatrení, ktoré by znížili spotrebu zemného plynu domácnosti by bolo však možné zabrániť nárastu zvýšenia nákladov na zemný plyn pri plnom premietnutí trhovej ceny, dokonca pri komplexnej obnove (úspora 72 %) by sa mesačné platby za zemný plyn znížili o 52 € na oproti súčasným nákladom.

Realizácia čiastkovej obnovy (výmena okien a zateplenie fasády) by zabezpečila, že aj v prípade plného premietnutia trhových cien, by domácnosť nepocítila žiadny nárast na svojich faktúrach za zemný plyn.

Realizácia základných opatrení (zateplenie strechy a výmena okien) by zároveň zabezpečila, že pri náraste ceny zemného plynu o 30 % by domácnosť vôbec nepocítila nárast svojich nákladov na zemný plyn.

5.3 Náklady na úsporné opatrenia a ich návratnosť

V rámci výpočtu nákladov na dané opatrenia bolo uvažované s jednotkovými cenami použitými v programe „Obnov dom“¹¹.

Jednotkové ceny jednotlivých realizovaných opatrení:

- Výmena otvorových konštrukcií: 305 €/m²
- Zateplenie fasády: 86,25 €/m²
- Zateplenie šikmej strechy bez výmeny krytiny: 27,60 €/m²
- Zateplenie stropu nevykurovaného suterénu: 60,95 €/m²

V nasledujúcej tabuľke sa nachádza prehľad nákladov jednotlivých opatrení a variantov obnovy.

Tab. 10 – náklady jednotlivých opatrení a variantov obnovy

Varianty	Realizované opatrenia				SPOLU
	Vymenené za novšie okná U = 0,85 W/(m ² .K)	Plne zateplená strecha U = 0,15 W/(m ² .K)	Zateplená fasáda U = 0,15 W/(m ² .K)	Zateplený strop pivnice U = 0,25 W/(m ² .K)	
V0	X	X	X	X	
V1	✓ 8 000 €	✓ 1 820 €	X	X	9 820 €
V2	✓ 8 000 €	X	✓ 15 630 €	X	23 630 €
V3	✓ 8 000 €	✓ 1 820 €	✓ 15 630 €	✓ 4 015 €	29 465 €

Tab. 11 – návratnosť investície do obnovy pri rôznej intenzite štátnej podpory

Varianty	Náklady	Úspora nákladov	Návratnosť bez dotácie	Návratnosť pri 40 % dotácii	Návratnosť pri 50 % dotácii	Návratnosť pri 75 % dotácii
V1	9 820 €	1016 € / rok	9,7 roka	5,8 roka	4,8 roka	2,4 roka
V2	23 630 €	2 136 € / rok	11 rokov	6,6 roka	5,5 roka	2,8 roka
V3	29 465 €	2 856 € / rok	10,3 roka	6,2 roka	5,2 roka	2,6 roka

¹¹ Dostupné na: <https://obnovdom.sk/opatrenia.php#vyzva-4>

Návratnosť investície bola počítaná pri reálnych trhových cenách zemného plynu. Pri využití štátnej dotácie na úrovni 50 % sa návratnosť pre stavebníka (teda domácnosť) pohybuje na úrovni 5 rokov. Pri intenzite podpory na úrovni 75 % dokonca na úrovni 2,5 roka.

5.4 Náklady a možná úspora na zastropovanie ceny zemný plyn

Tab. 12 – Náklady na cenové stropy pri jednotlivých úrovniach obnovy modelového domu

Varianty	Náklady štátu na cenový strop (ročne)	Úspora na nákladoch na cenový strop (ročne)	Náklady štátu pri 40 % dotácii	Návratnosť štátu pri 40 % dotácii
V0	2 237 €	0 €	-	-
V1	1 665 €	572 €	3 928 €	7 rokov
V2	1 035 €	1 202 €	9 452 €	8 rokov
V3	629 €	1 608 €	11 786 €	7 rokov

Po komplexnej obnove modelového domu by štát na jednej domácnosti ročne ušetril viac ako 1600 €, ktoré momentálne smerujú na financovanie cenových stropov. Pri čiastkovej obnove (napr. zateplenie strechy a výmena okien) by bola úspora štátu ročne 572 €.

Pri zvážení štátnej podpory na úrovni 40 % by z pohľadu čisto ekonomickej návratnosti pri zohľadnení len úspory na nákladoch na stropy bolo takéto opatrenie návratné minimálne za 7 rokov. Pri uvažovaní s vyššou intenzitou podpory by bola návratnosť ešte vyššia. Predpoklad držania cenových stropov v období viac ako 7 rokov sa však javí ako nereálny, preto z pohľadu čisto ekonomickej, návratnosť pri zohľadnení len úspory na nákladoch na stropy, nedáva takéto politika veľký zmysel.

Dôležité je ale spomenúť, že takéto politika by mala taktiež vysoké sekundárne ekonomické prínosy v podobe dopadov na HDP, podpory pracovných miest či príjmov do štátneho rozpočtu v podobe daní a odvodov (Pozri kapitolu 8.).

Rovnako tak by mala táto politika ďalšie sekundárne prínosy a benefity. Podpora úsporných riešení pomáha domácnostiam dlhodobo a znižuje ich náklady na energie kontinuálne každý ďalší rok. Obnova rodinných domov má zároveň viacero prínosov v oblasti znižovania energetickej chudoby, znečistenia ovzdušia či výskytu zdravotných problémov.

Hlavnou príčinou energetickej chudoby na Slovensku je nízky príjem domácnosti a zlý technický stav domu z hľadiska energetickej hospodárnosti¹². Pätina slovenských domácností uvádza¹³, že si doma nemôže dovoliť udržiavať primeranú teplotu, presakuje im strecha, trpia výskytom vlhkosti či plesní a majú málo denného svetla. Tieto domácnosti zároveň uvádzajú 1,5 až 2,9-násobne častejší výskyt zdravotných problémov. Obnova domu rieši zároveň aj tento problém, čím znižuje náklady verejných rozpočtov na zdravotníctvo a znižuje práceneschopnosť obyvateľov, čo má pozitívny dopad na celkovom HDP krajiny.

Hlavnou príčinou znečisteného ovzdušia prachovými časticami je vykurovanie tuhým palivom v domácnostiach¹⁴. Obnova domu, ktorá zníži tepelné straty domu a nahradí neefektívny kotol dokáže riešiť aj tento problém.

6. Možnosti uvoľňovania cenových stropov

Plošné cenové stropy nie je možné z dlhodobej udržateľnosti verejných financií udržiavať do nekonečna. Je preto potrebné uvažovať nad rôznymi možnými scenármi ich celkového útlmu. Aj napriek tomu, že v teoretickej rovine je možné cenové stropy zastaviť jednorazovo už od roku 2024, v kontexte reálnych politických možností, sociálnej kondície obyvateľstva a prísľubom novej vlády SR je pravdepodobnejšie pristúpiť k postupnému uvoľňovaniu.

Aj napriek tomu, že predvídať trhové ceny energií na roky 2025 a 2026 je výrazne náročné, je možné uvažovať s možnými scenármi, ktoré dokážu aspoň čiastočne načrtnúť potrebný vývoj štátnych zásahov v podobe pokračujúcich cenových stropov.

V tomto kontexte je vhodné, z dôvodu zavedenia systému EU ETS 2¹⁵, uvažovať s uvoľňovaním cenových stropov najneskôr do roku 2026. V nadväznosti na návrh Európskej komisie, ktorá v rámci balíka „Fit-for-55“ navrhla vytvorenie nového systému obchodovania s emisiami pre emisie z palív používaných v budovách, cestnej doprave a v určitých priemyselných odvetviach, ktoré ešte nie sú zahrnuté v existujúcom systéme EÚ ETS, sa Európsky parlament a Rada EÚ v decembri 2022 dohodli na jeho vytvorení. V dohode sa stanovuje, že ETS 2 sa začne uplatňovať v roku 2027. V prípade mimoriadne vysokých cien energií sa začiatok môže posunúť o jeden rok, teda na rok 2028. Systém sa bude vzťahovať na emisie na začiatku reťazca, čím sa budú regulovať dodávatelia palív

¹² Dokupilová, D., & Gerbery, D. (2023). Hĺbková štúdia energetickej chudoby.

¹³ Rasmussen, Michael & Foldbjerg, Peter & Christoffersen, Jens & Daniell, Jim & Bang, Ulrich & Galiotto, Nicolas & Eriksen, Katrine. (2017). Healthy Homes Barometer 2017 - Buildings and Their Impact on the Health of Europeans

¹⁴ Viac informácií na: <https://bpb.sk/studie/obnova-budov-a-problem-smogu/>

¹⁵ Viac informácií na: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/ets-2-buildings-road-transport-and-additional-sectors_en

(napr. zemný plyn) nie koneční spotrebiteľia. Je preto pravdepodobné, že nové emisné povolenky, ktoré budú musieť dodávatelia zemného plynu pre domácnosti zakupovať, sa premietnu do cien zemného plynu od roku 2027, popřípade 2028.

Z tohto dôvodu je vhodné uvoľňovať cenové stropy najviac v troch krokoch (teda rokoch) do roku 2026. V prípade ambicióznejšej politiky vlády je pochopiteľne možné uvoľniť plošné cenové stropy v jednom popřípade dvoch krokoch.

7. Alternatívne využitie verejných prostriedkov, ktoré boli použité na cenové stropy

Pomoc konečným spotrebiteľom energií (teda napríklad domácnostiam) v podobe cenových stropov bolo riešenie, ktoré použila drvivá väčšina európskych krajín. Extrémny nárast trhovej ceny zemného plynu (viď. graf č. 2) by sa výrazne dotkol veľkej časti domácností na Slovensku. Avšak cenové stropy na úrovni, pri ktorých domácnosti takmer vôbec nepocítili zvýšenie ceny podporili konzervovanie rovnakej úrovne dopytu po energiách, čo nevytvára predpoklady pre tlak na znižovanie ceny energií a problém vyšších cien energií sa len odsúva. Cenové stropy však nezmazali rozdiel medzi reálnou cenou a tou, ktorú platili koneční spotrebiteľia. Tento rozdiel bol platený zo spoločného verejného rozpočtu. Cenové stropy tak prakticky len dotujú spotrebu energie, o ktorej vieme, že ňou vďaka energeticky nevhodným budovám, vo veľkej miere len zbytočne plytváme.

Je preto vhodné poukázať na alternatívne možnosti využitia prostriedkov, ktoré boli doposiaľ využívané na dotovanie spotreby v podobe cenových stropov. Logickými možnosťami sú investície do úsporných opatrení, ktorých cieľom je znížiť plytvanie energiami v domácnostiach. Jednorazové investície do úsporných opatrení (ako je zateplenie, výmena okien, modernizácia vykurovania atď.) zabezpečujú kontinuálne zníženie spotreby energií a výdavkov na energie každý ďalší rok, zatiaľ čo náklady na cenové stropy predstavujú každoročný výdavok pre štátny rozpočet.

Pre účely lepšieho porozumenia prínosov je vhodné vyčísliť taktiež hypotetické využitie celkového objemu prostriedkov odhadovaného nákladu na cenové stropy pre domácnosti na rok 2023 (teda na jeden rok). Z tohto dôvodu je v prvej alternatíve zvolená výška prostriedkov na úrovni 1,5 miliardy eur.

V druhej alternatíve je zvolená celková predpokladaná výška nákladov na cenové stropy za zemný plyn pre domácnosti (teda bez nákladov na cenové stropy za teplo), teda 1080 mil. €.

V tretej je uvažované s predpokladanou sumou, ktorá by sa usporila, ak by sa ceny zemného plynu pre domácnosť zdvihli na budúci rok o 30 %. Ide teda o rozdiel medzi hodnotou 1 080 mil. € (teda ročným nákladom na momentálny cenový strop zemného plynu pre domácnosti) a predpokladanou hodnotou nákladu na cenové stropy zemného plynu v prípade, ak by sa strop zdvihol o 30 % (náklady na zastropovanie by predstavovali približne 765 mil. €).

Návrh alokácií v rámci alternatívneho využitia prostriedkov:

- Alternatíva A (1 500 mil. €)
- Alternatíva B (1 080 mil. €)
- Alternatíva C (320 mil. €)

Tab. 13 – Počet podporených domácností podľa rôznej úrovne obnovy (variantu), intenzity štátnej podpory a uvažovanej alokácie prostriedkov

	Alternatíva A		Alternatíva B		Alternatíva C	
Uvažovaná alokácia	1 500 mil. €		1 080 mil. eur		320 mil. €	
Variety obnovy	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory
V1 (9 820 €)	380 000	200 000	275 000	147 000	82 000	43 000
V2 (23 630 €)	160 000	85 000	115 000	60 000	34 000	18 000
V3 (29 465 €)	130 000	68 000	92 000	50 000	27 000	15 000

Z tabuľky 13 vyplýva, že pri hypotetickom uvažovaní, by bolo možné pomocou prostriedkov použitých na cenové stropy pre domácnosti za jeden rok podporiť čiastkovú obnovu (úspora 54 %) pri intenzite 40 % 160 000 domácnostiam. Z výpočtov zmeny nákladov na zemný plyn pri rôznych úrovniach nárastu ceny zemného plynu a rozsahu obnovy (pozri tab. 9) vieme, že v takomto prípade by tieto domácnosti nepocítili žiadny nárast nákladov na energie ani v prípade, ak by boli ceny zemného plynu plne premietnuté do konečných cien zemného plynu pre odoberateľov.

Rovnako dôležité zistenie je, že pomocou objemu prostriedkov, ktoré boli použité na zastropovanie cien zemného plynu pre domácnosti (alternatíva B), je možné podporiť základnú obnovu (úspora 27 % energie) takmer 150 000 domácnostiam pri 75 % intenzite pomoci. Vďaka takejto úspore by tieto domácnosti nepocítili vôbec 30% nárast cien zemného plynu. Pri plnom premietnutí trhových cien zemného plynu (cca 100 % nárast) by sa ich náklady na zemný plyn zvýšili o 66 %.

8. Makroekonomické prínosy

Výpočet makroekonomických vplyvov je založený na metodike, ktorá bola použitá v štúdiu „Makroekonomické dopady investícií do hĺbkovej obnovy budov na Slovensku“¹⁶.

V rámci makroekonomických vplyvov je hodnotený dopad na HDP, počet novovytvorených pracovných miest a prínosy do verejného rozpočtu v podobe daní, odvodov a ušetrovaných sociálnych transferov.

Podpora obnovy rodinných domov nadpriemerne stimuluje hlavne domáci dopyt a lokálnu ekonomiku. Investície do obnovy budov vytvárajú rovnomerne rozložený dopyt na regionálnej a miestnej úrovni celej krajiny. Jedným z účelov príspevku od štátu (štátna dotácia) je motivovať domácnosti, aby sa rozhodli investovať svoje financie, či už v podobe vlastných úspor alebo v podobe úverov do obnovy svojho rodinného domu. V takomto prípade tieto financie ostanú v národnej ekonomike vo väčšej miere ako keď domácnosti použijú finančné prostriedky na iné tovary a služby.

Obnovu budov predovšetkým realizujú živnostníci a malé či stredné firmy, pričom v prípade Slovenska sú 96 % z nich subjekty s menej než 10 zamestnancami.¹⁷

Tab. 14 – Makroekonomické prínosy pri rôznych alternatívach teoretickej výšky podpory štátu obnovy budov a rôznej intenzite podpory

Celková podpora štátu	1 500 mil. €		1 080 mil. eur		320 mil. €	
	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory
Celková vyvolaná investícia	3 750 mil. €	2 000 mil. €	2 700 mil. €	1 440 mil. €	800 mil. €	427 mil. €
Dopad na HDP	4 875 mil. €	2 600 mil. €	3 510 mil. €	1,87 mil. €	1 872 mil. €	555 mil. €
Podporených pracovných miest	109 000	58 000	78 000	42 000	23 000	12 000
Prínosy do verejného rozpočtu	825,75 mil. €	439,57 mil. €	591,57 mil. €	317,98 mil. €	174,59 mil. €	91,46 mil. €

¹⁶ Ing. Július Golej, PhD., Ing. Miroslav Pánik, PhD „Makroekonomické dopady investícií do hĺbkovej obnovy budov na Slovensku“, 2016, vypracované pre: SKGBC

¹⁷ EUROSTAT, „Construction of buildings statistics“ dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Construction_of_buildings_statistics_-_NACE_Rev._2#Structural_profile

Dopad na HDP

Obnova budov je odvetvie, ktoré vďaka širokému dodávateľskému reťazcu podporuje aktivitu rôznych odvetví ekonomiky od malých živnostníkov po rôzne druhy subdodávok. Obnovu budov možno považovať za odvetvie s vysokým multiplikačným efektom. Tento údaj poukazuje na to ako zvýšenie produkcie v jednom odvetví národného hospodárstva (v tomto prípade ide o odvetvie stavebníctva) pozitívne ovplyvní zvýšenie produkcie v ostatných odvetviach národného hospodárstva. Podľa štúdie je možné uvažovať s hodnotou investičného multiplikátora na úrovni 1,3.

Tab. 15 – Dopad na HDP pri rôznych alternatívach teoretickej výšky podpory štátu obnovy budov a rôznej intenzite podpory

Celková podpora štátu	1 500 mil. €		1 080 mil. eur		320 mil. €	
	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory
Celková vyvolaná investícia	3 750 mil. €	2 000 mil. €	2 700 mil. €	1 440 mil. €	800 mil. €	427 mil. €
Dopad na HDP	4 875 mil. €	2 600 mil. €	3 510 mil. €	1,87 mil. €	1 872 mil. €	555 mil. €

Tvorba pracovných miest

Výpočet tvorby pracovných miest vychádza z údajov o produktivite práce v odvetví stavebníctva v roku 2021 na jedného zamestnanca, ktorá bola 34 570 EUR¹⁸.

Tento údaj však možno považovať podľa autorov štúdie za konzervatívny. Údaj o produktivite práce za celé odvetvie zahŕňa údaje z inžinierskych stavieb, ktoré sú špecifické nižším využitím ľudského pracovného kapitálu. V prípade prác pri obnove budov, ide však o odvetvie s vysokým podielom ľudskej práce. Počet novovytvorených pracovných miest by sa z tohto hľadiska mohol podľa autorov pohybovať na dvojnásobnej hodnote. Je však potrebné brať do úvahy taktiež to, že novovytvorený pracovný kapitál nebude celý obsadený iba novými pracovnými pozíciami, ale časť týchto miest bude obsadená už existujúcim pracovným fondom.

¹⁸ Zdroj: Ročenka stavebníctva 2022, dostupné na: <https://slovak.statistics.sk/PortalTraffic/fileServlet?Dokument=10d4c3c2-a58e-454e-a1d2-13cd2d165a87>

Pri porovnaní tvorby pracovných miest z modelovej investície, s ktorou sa uvažovalo v štúdiu o objeme 100 mil. EUR smerujúcej do hĺbkovej obnovy budov, a podpory štátu a nákladov na pracovné miesta, ktoré boli vytvorené prostredníctvom štátnej pomoci (10 najvýznamnejších štátnych investičných stimulov v rokoch 2002 – 2016), autori štúdie konštatujú, že tvorba pracovných príležitostí prostredníctvom priamych investícií do obnovy budov je efektívnejšia, v porovnaní s vynaloženými prostriedkami na investičné stimuly pre zahraničných investorov.

Tab. 16 – Podpora pracovných miest pri rôznych alternatívach teoretickej výšky podpory štátu obnovy budov a rôznej intenzite podpory

Celková podpora štátu	1 500 mil. €		1 080 mil. eur		320 mil. €	
	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory
Podpora pracovných miest	109 000	58 000	78 000	42 000	23 000	12 000

Prínosy do verejného rozpočtu

Tab. 17 – Prínosy do verejného rozpočtu pri rôznych alternatívach teoretickej výšky podpory štátu obnovy budov a rôznej intenzite podpory

Celková podpora štátu	1 500 mil. €		1 080 mil. eur		320 mil. €	
	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory	40 % podpory	75 % podpory
Celková vyvolaná investícia	3 750 mil. €	2 000 mil. €	2 700 mil. €	1 440 mil. €	800 mil. €	427 mil. €
Hrubá mzda v stavebníctve*	820,43 €					
Čistá mzda	653,47 €					
Odvody zamestnanec	109,91 €					
Odvody zamestnávateľ	288,77 €					
Daň z príjmu	57,05 €					
Odvody a dane z priemernej mzdy v stavebníctve	455,73 €					

Počet podporených pracovných miest	109 000	58 000	78 000	42 000	23 000	12 000
Celkový prínos do verejného rozpočtu (mesačne)	49,67 mil. €	26,43 mil. €	35,54 mil. €	19,14 mil. €	10,48 mil. €	5,47 mil. €
Celkový prínos do verejného rozpočtu (ročne)	596,1 mil. €	317,2 mil. €	426,6 mil. €	229,7 mil. €	125,8 mil. €	65,6 mil. €
DPH	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Pridaná hodnota z investície (uvažuje sa na úrovni 20 %)	750 mil. €	400 mil. €	540 mil. €	290 mil. €	160 mil. €	85 mil. €
Prínos z DPH (jednorazovo)	150 mil. €	80 mil. €	108 mil. €	58 mil. €	32 mil. €	17 mil. €
Podpora v nezamestnanosti (modelovaná mesačná)**	609 €	609 €	609 €	609 €	609 €	609 €
Počet novo-zamestnaných (10 %)	10 900	5 800	7 800	4 200	2 300	1 200
Úspora verejných financií na podpore (mesačne)	6,64 mil. €	3,53 mil. €	4,75 mil. €	2,56 mil. €	1,4 mil. €	0,73 mil. €
Úspora verejných financií na podpore (ročne)	79,65 mil. €	42,39 mil. €	57,0 mil. €	30,69 mil. €	16,80 mil. €	8,77 mil. €
Celkové prínosy modelovej investície do verejného rozpočtu (ročne)	825,75 mil. €	439,57 mil. €	591,57 mil. €	317,98 mil. €	174,59 mil. €	91,46 mil. €

ZÁVER

Náklady na plošné cenové stropy pre domácnosti (financované zo štátneho rozpočtu) nás stoja 1,5 mld. eur ročne (cca 1,08 mld. € na zemný plyn a 0,42 mld. € na teplo). Pri absencii čo i len malého cenového impulzu však neexistuje takmer žiadna motivácia realizovať opatrenia na zníženie spotreby energií. Pritom väčšina domácností býva v energeticky neefektívnych domoch, v ktorých je veľká časť energie spotrebovaná zbytočne. Dlhodobé plošné cenové stropy tak prakticky dotujú nad-spotrebu a pri potrebe konsolidácie verejných financií sú v takejto miere do budúcnosti neudržateľné.

Ceny zemného plynu by bez mimoriadnych opatrení na rok 2024 mohli vzrásť o viac ako 120 % (cena elektriny by výrazne vzrásť nemala). Obnova budovy je pritom účinnou obranou aj pred plným nárastom cien zemného plynu. Z modelového príkladu je zrejmé, že vďaka komplexnej obnove by domácnosť znížila svoje náklady na zemný plyn o takmer tretinu aj v prípade plného premietnutia trhových cien. Realizácia čiastkových opatrení (zateplenie strechy a výmena okien) by zároveň zabezpečila, že pri náraste ceny zemného plynu o 30 % by domácnosť vôbec nepocítila nárast svojich nákladov na zemný plyn.

Istá miera dotovania cien energií na rok 2024 je zrejme nevyhnutná. Existuje však priestor na zvýšenie adresnosti pomoci alebo čiastočné uvoľnenie nárastu cien energií (napr. na úrovni 30 %). V prípade, ak by sa cenové stropy uvoľnili v rozsahu, pri ktorom by cena zemného plynu vzrástla o 30 %, štát by ušetril 320 mil. € na cenových stropoch za zemný plyn pre domácnosti. Vláda by však mala usporené verejné prostriedky použiť na masívne posilnenie podpory úspor energie pre domácnosti prostredníctvom existujúcich programov ako je Obnov dom, Obnov dom Light, Zelená domácnostiam a podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB).

Jednorazové investície do úsporných opatrení (ako je zateplenie, výmena okien, modernizácia vykurovania atď.) zabezpečujú kontinuálne zníženie spotreby energií a výdavkov na energie každý ďalší rok, zatiaľ čo náklady na cenové stropy predstavujú každoročný výdavok pre štátny rozpočet. Úsporné opatrenia zároveň dokážu pomôcť zabezpečiť výrazné zníženie nákladov na energie domácnostiam aj pri plnom premietnutí trhových cien zemného plynu.

Vhodným riešením je preto využiť kombináciu:

1. čiastočného a postupného uvoľnenia cenových stropov (napr. o 30 % v roku 2024), ktoré by znížilo náklady štátneho rozpočtu na cenové stropy,
2. adresnej pomoci najzraniteľnejším domácnostiam,
3. masívnejšej podpory obnovy rodinných a bytových domov, ktorej výsledkom je zníženie spotreby energie domácností.

Takéto riešenie je zároveň plne v súlade s Programovým vyhlásením vlády, v ktorom vláda navrhuje aj naďalej uplatniť komplexný systém kompenzácie cien energií, avšak ako súčasť tohto riešenia taktiež navrhuje akcelerovať a prehĺbiť mieru obnovy bytových domov s použitím nových stimulačných prvkov.

Autor: Richard Paksi (Budovy pre budúcnosť)

Budovy pre budúcnosť sú najväčšie profesionálne záujmové združenie pre sektor budov na Slovensku. Prostredníctvom svojich 9 členských organizácií reprezentujeme takmer 900 subjektov aktívnych v oblasti kvalitnej výstavby, obnovy a prevádzky budov. Od vzniku združenia v roku 2013 je naším hlavným poslaním aktívne sa podieľať na tvorbe verejných politík, ktoré ovplyvňujú výstavbu a obnovu budov, s dôrazom na energetickú hospodárnosť, zdravé vnútorné prostredie a udržateľnosť.